

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการ¹

ร้อยโททนฤเบศร์ อินทิสอน²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิดเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการ ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 โดยอ้างอิงแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ ซึ่งองค์ประกอบหนึ่งก็คือการปกป้องรักษาประเทศ คือการที่ประเทศมีกองทัพที่แข็งแกร่ง มีความพร้อมในด้านกำลังพล แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งบุคคลทุกคนควรจะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ตามที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ และมีเสรีภาพที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนเองต้องการ โดยไม่มีการขัดขวาง และควรจะได้รับ การปฏิบัติจากรัฐด้วยความ เป็นมนุษย์ และเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งการกำหนดสถานที่เกี่ยวกับการลงบัญชีทหารกองเกิน เพื่อให้เกิดความ สะดวกในการติดตามบุคคลเข้ารับราชการทหาร ได้ทันเวลาเมื่อเกิดสงคราม ซึ่งการให้สิทธิเสรีภาพให้สามารถ เลือกสถานที่ลงบัญชีทหารกองเกินได้ ก็จะเป็นการอำนวยความสะดวก และเป็นสถานที่ที่ผู้ลงบัญชีประสงค์จะ ใช้เป็นภูมิลำเนาทหาร จึงทำให้สามารถติดตามเรียกพลเข้ารับราชการทหารได้โดยสะดวก และเป็นการสร้างความ มั่นคงของชาติ เพราะเป็นการเตรียมความพร้อมในด้านกำลังไว้ตั้งแต่ในยามปกติ เป็นการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ และการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของทหารกองประจำการเพื่อให้ได้รับสิทธิเกี่ยวกับการลดจำนวนวันรับราชการ ตามที่กฎหมายกำหนด และเพิ่มช่องทางในการอำนวยความสะดวกให้ได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันของผู้ที่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ และบุคคลพิการทุพพลภาพเป็นบุคคลที่มีความ บกพร่องทางด้านร่างกายจิตใจ แต่ยังมีหน้าที่ต้องไปเข้ารับการตรวจเลือกเพื่อให้คณะกรรมการตรวจเลือกพิจารณา ตามระเบียบ ซึ่งเป็นการสร้างภาระ และกระทบศักดิ์ศรีของคณพิการทุพพลภาพ ซึ่งคณพิการทุพพลภาพควร ได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ และยกเว้นไม่ต้องไปเข้ารับการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก เพื่อลดภาระ คุ้มครอง สิทธิ ศักดิ์ศรีของคณพิการทุพพลภาพ แต่ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 ยังไม่มี

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการ โดยมีการอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา ภักดีคง และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์จรูญเกียรติ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกพร สุมนะเศรษฐกุล

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มาตรการทางกฎหมายที่อำนวยความสะดวก กลุ่มครองสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กลุ่มครองสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เท่าที่ควร จึงมีคำถามที่ว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 เพื่อไม่ให้เกิดการหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เกิดแรงจูงใจในการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 ที่ยังไม่อำนวยความสะดวก สร้างภาระ ไม่คุ้มครองสิทธิประโยชน์ในหลายประการ ซึ่งมีประเด็นปัญหา 3 ประการ สามารถสรุปได้ ดังนี้

จากการศึกษาประเด็นปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหารกอง คือ

ประการแรก ปัญหาสถานที่ลงบัญชีทหารกองเกิน ซึ่งตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 ได้กำหนดสถานที่ลงบัญชีทหารกองเกิน โดยให้ลงบัญชีตามภูมิลำเนาบิดา มารดา ผู้ปกครอง และภูมิลำเนาตนเองตามลำดับ และต้องปฏิบัติตามลำดับที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ไม่สามารถเลือกสถานที่ลงบัญชีได้ หรือเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ตัดสินใจเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้ จึงทำให้เกิดปัญหาที่ต้องเดินทางไปลงบัญชีตามภูมิลำเนาที่อยู่ของบิดา หรือมารดาซึ่งต่างสถานที่กับที่ตนอยู่ ซึ่งในบางครั้งบุคคลที่จะต้องลงบัญชีไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา หรือบิดามารดาหย่าร้างกัน อาศัยอยู่กับมารดา หรือผู้ปกครอง จึงเป็นการไม่อำนวยความสะดวก เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง สร้างภาระแก่ผู้ที่ต้องลงบัญชี ส่งผลกระทบหลีกเลี่ยงการลงบัญชีทหารกองเกิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการติดตามเรียกพลเข้ารับราชการทหาร เพราะอาจไม่ใช้สถานที่ที่เป็นที่อยู่จริง ที่ประสงค์จะใช้เป็นภูมิลำเนาทหาร โดยสมัครใจ ซึ่งบุคคลดังกล่าวอาจไม่ได้อาศัยอยู่จริง หรือไม่เคยอาศัยอยู่ หรือมีบุคคลที่รู้จักอาศัยอยู่เลย ซึ่งทำให้อยากต่อการติดต่อส่งเอกสารราชการทหาร และติดตามตัว

ประการที่สอง ปัญหาการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการของคนพิการทุพพลภาพ โดยกำหนดให้คนพิการทุพพลภาพไม่ต้องเป็นทหารกองประจำการ แต่ไม่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องไปเข้ารับการตรวจเลือก จึงยังมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ต้องไปเข้ารับการตรวจเลือก เพื่อให้คณะกรรมการตรวจเลือกเป็นผู้พิจารณาตามขั้นตอนที่ระเบียบกำหนด เพื่อดำเนินการยกเว้นให้ในวันตรวจเลือก แต่บุคคลบางจำพวกตามกฎหมายกับได้รับการยกเว้นไม่ต้องไปเข้ารับการตรวจเลือก ทั้งที่คนพิการทุพพลภาพมีภาระในการเดินทางไปเข้ารับการตรวจเลือกยิ่งกว่า ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่เสมอภาคได้ สร้างภาระความยุ่งยากให้กับผู้พิการทุพพลภาพและผู้ปกครอง รวมทั้งเจ้าหน้าที่สถิติและคณะกรรมการตรวจเลือก ฯ ยังส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้พิการทุพพลภาพ และผู้ปกครองที่ต้องปรากฏตัวต่อสาธารณชน กระทบสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้พิการทุพพลภาพ ซึ่งคนพิการทุพพลภาพควรจะได้รับการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ เป็นพิเศษ เนื่องจากคนพิการทุพพลภาพเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายจิตใจ

ประการสุดท้าย ปัญหาการยื่นหลักฐานขอสิทธิลดจำนวนวันรับราชการทหาร กำหนดว่าบุคคลจะต้องเป็นทหารกองประจำการอย่างน้อยไม่เกิน 2 ปี ส่วนผู้ซึ่งมีวุฒิการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 6 และบุคคลที่สำเร็จการฝึกวิชาทหาร หรือกรณีพิเศษตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จะให้รับราชการเป็นทหารกองประจำการน้อยกว่า 2 ปี ตามที่กำหนดในกฎหมายก็ได้ แต่สำหรับผู้ซึ่งมีวุฒิการศึกษาและบุคคลที่สำเร็จการฝึกวิชาทหารนั้น จะได้รับสิทธิเมื่อได้นำหลักฐานมายื่นต่อหน่วยทหารที่ตนร้องขอเข้ารับราชการในวันร้องขอ หรือต่อคณะกรรมการตรวจเลือก ฯ ในวันตรวจเลือกเท่านั้น และวันอนุมัติให้สำเร็จการศึกษาจะต้องได้รับอนุมัติให้จบการศึกษาภายในวันตรวจเลือก จึงจะได้รับสิทธิดังกล่าว ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวยังขาดความชัดเจน ช่องทางในการยื่นขอสิทธิยังไม่อำนวยความสะดวกเท่าที่ควรจะเป็น ไม่คุ้มครองสิทธิประโยชน์ของทหารกองประจำการส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 ดังนี้

1. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสถานที่ลงบัญชีทหารกองเกิน ผู้ศึกษาเห็นว่าควรเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

ปรับปรุงแก้ไขให้สามารถเลือกสถานที่ลงบัญชีทหารกองเกินได้ เพื่อให้การลงบัญชีทหารกองเกินเป็นไปเพื่อการอำนวยความสะดวกเกิดความรวดเร็ว เหมาะสม ลดภาระให้แก่ประชาชน และส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ เพื่อให้เกิดความความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายโดยสมัครใจ ซึ่งจะทำให้ง่ายต่อการติดต่อส่งเอกสารทางราชการ และตลอดจนเพื่อการควบคุมตรวจสอบการลงบัญชีทหารกองเกินควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้จัดการข้อมูล และระบบลงบัญชีทหารกองเกิน เพื่อให้ง่ายต่อการตรวจสอบควบคุม ป้องกันการหลีกเลี่ยงการลงบัญชี และติดตามเรียกพลเข้ารับราชการทหาร จึงเห็นควรแก้ไขพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 มาตรา 5 บุคคลที่จะต้องลงบัญชีทหารกองเกินให้ลงบัญชีในท้องที่อำเภอหนึ่งอำเภอใดดังต่อไปนี้ ภูมิลำเนาบิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง หรือภูมิลำเนาของบุคคลนั้น แล้วแต่กรณี ถ้าบุคคลนั้นไม่ปรากฏภูมิลำเนาให้ลงบัญชีในท้องที่ที่พบตัวบุคคลนั้น เมื่อลงบัญชีในท้องที่อำเภอใดแล้วให้ถือว่าอำเภอนั้นเป็นภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้น ภูมิลำเนาทหารให้มีเพียงแห่งเดียว

2. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการของคนพิการทุพพลภาพ

ปรับปรุงแก้ไขโดยการยกเว้นให้กับคนพิการทุพพลภาพให้ไม่ต้องเดินทางไปเข้ารับการตรวจเลือก เพื่อให้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมสวัสดิการให้กับคนพิการตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ตลอดจนลดภาระของคนพิการทุพพลภาพ คุ้มครองการปฏิบัติต่อคนพิการทุพพลภาพ และคุ้มครองคนพิการทุพพลภาพเพื่อให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียมกันในการที่ได้ไปเข้ารับการตรวจเลือก ซึ่งคนประเภทอื่นตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 ได้รับการยกเว้นไม่ต้องไปเข้ารับการตรวจเลือก ซึ่งคนพิการทุพพลภาพมีปัญหามากกว่าในการเดินทางไปเข้ารับการตรวจเลือก จึงเห็นควรยกเว้นให้กับคน

พิจารณาคุณภาพให้ไม่ต้องเดินทางไปเข้ารับการตรวจเลือก ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 13 (2) ดังนี้ คนพิจารณาคุณภาพที่ไม่สามารถเป็นทหารได้ ให้เสนอนายอำเภอยกเว้นให้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติเกี่ยวกับรายละเอียดขั้นตอน และระยะเวลาการยกเว้น คนพิจารณาคุณภาพ จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงฉบับที่ 37 (พ.ศ.2508) ข้อ 3/1 เมื่อลงบัญชีทหารกองเกินแล้ว ให้ยื่นคำร้องต่อสัสดีอำเภอแต่ต้องก่อนเดือนมีนาคมของปีที่จะเข้ารับการตรวจเลือก เมื่อสัสดีอำเภอได้รับคำร้องให้ตรวจสอบรวบรวมหลักฐานหากปรากฏหลักฐานชัดเจนให้เสนอขอยกเว้นต่อนายอำเภอ แล้วรายงานให้จังหวัดทราบ

3. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการยื่นหลักฐานขอสิทธิลดจำนวนวันรับราชการทหาร

ปรับปรุงแก้ไขโดยการเพิ่มความชัดเจนวันอนุมัติให้สำเร็จการศึกษาให้ขยายระยะเวลาของวันอนุมัติให้สำเร็จการศึกษาให้ครอบคลุมวันตรวจเลือกทั้งจังหวัดที่กำหนด เพื่อให้รับสิทธิลดวันรับราชการอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และเพิ่มช่องทางในการยื่นหลักฐานขอสิทธิลดวันรับราชการ ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ และเพื่อให้เกิดความเสมอภาคต่อทหารกองเกินที่ต้องเป็นทหารกองประจำการเกี่ยวกับการยื่นเอกสารขอสิทธิลดวันรับราชการ และเป็นจุดสนใจในการสมัครเข้าเป็นทหาร จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 มาตรา 9 วรรค 1 และวรรค 3 ดังนี้

ทหารกองเกินเมื่อจะต้องเป็นทหารกองประจำการ จะต้องรับราชการมีกำหนดอย่างน้อยสองปี แต่จะรับราชการน้อยกว่าสองปีตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ แต่จะอ้างสิทธิได้ต่อเมื่อได้ยื่นหลักฐานต่อสัสดีจังหวัด หรือคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก หรือหน่วยที่ขึ้นทะเบียนกองประจำการ หรือต่อหน่วยทหารที่ตนร้องขอ แล้วแต่กรณี

บุคคลซึ่งสำเร็จการฝึกวิชาทหารอันมีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จะให้รับราชการทหารกองประจำการน้อยกว่าสองปี หรือให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 โดยไม่ต้องเป็นทหารกองประจำการก็ได้ แต่จะอ้างสิทธิได้ต่อเมื่อได้ยื่นหลักฐานต่อสัสดีจังหวัด หรือคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก หรือหน่วยที่ขึ้นทะเบียนกองประจำการ หรือต่อหน่วยทหารที่ตนร้องขอเข้ารับราชการในวันร้องขอ แล้วแต่กรณี

และเพื่อเพิ่มความชัดเจนวันอนุมัติให้สำเร็จการศึกษาให้ขยายระยะเวลาของวันอนุมัติให้สำเร็จการศึกษาให้ครอบคลุมวันตรวจเลือกทั้งจังหวัดที่กำหนด เพื่อให้รับสิทธิลดวันรับราชการอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม กฎกระทรวงฉบับที่ 24 (พ.ศ.2508) ข้อ 2/1 วุฒิสภาการศึกษาที่จะขอสิทธิลดวันรับราชการได้จะต้องได้รับอนุมัติให้จบภายใน 30 เม.ย. ของปีที่เข้ารับการตรวจเลือก ซึ่งหากไม่สามารถยื่นหลักฐานในวันตรวจเลือกได้ ให้ยื่นต่อสัสดีจังหวัดเพื่อตรวจสอบ และดำเนินการขอสิทธิลดวันรับราชการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองการสัสดี หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. (2559). แนวทางการปฏิบัติราชการสายงานสัสดี. อรุณการพิมพ์.

กองการสัสดี หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497.

บรรเจิด สิงคะเนติ. สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เรื่องหลักความเสมอภาค.

(กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา. 2543).

_____. หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 4. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน. 2555).

พันเอกหญิง เจษฎา มีบุญถือ. เอกสารทางวิชาการ เรื่อง ความมั่นคงแห่งชาติ : การสร้างชาติไทยให้ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 1. (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. 2553).

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พุทธศักราช 2550